

b. Z Caeremoniale episcoporum

Z tłumaczonej przez ks. prof. Stanisława Czerwika księgi „Caeremoniale episcoporum” przedstawiamy kilka fragmentów. W całym przekładzie są uwzględnione późniejsze przepisy liturgiczne, a także przepisy dotyczące tylko Polski, stąd od pewnego momentu pojawia się podwójna numeracja. Polski tekst od nr. 330 ma numerację ciągłą z gwiazdką, a od nr 333 numery tekstu łacińskiego podane są w nawiasie[330].*

1. Przymioty i znaczenie liturgii biskupiej

Prezentujemy tu przekład rozdziału z części I: Liturgia biskupia w ogólności.

ROZDZIAŁ I

PRZYMIOITY I ZNACZENIE LITURGII BISKUPIEJ

I. GODNOŚĆ KOŚCIOŁA PARTYKULARNEGO

1. „Diecezja jest częścią Ludu Bożego powierzona pasterskiej pieczy biskupa współpracującego z prezbiterium, aby trwając przy swoim pasterzu, zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, stanowiła Kościół partykularny, w którym prawdziwie jest obecny i działa jeden, święty, katolicki i apostołski Kościół Chrystusa”¹. Co więcej, jest w nim obecny Chrystus, którego mocą gromadzi się Kościół². Słusznie mówił św. Ignacy: „Gdzie pojawia się biskup, tam niech też będzie zgromadzenie, podobnie jak tam, gdzie jest Jezus Chrystus, jest też Kościół katolicki”³.

2. Kościołowi partykularnemu przysługuje więc godność Kościoła Chrystusowego. Nie jest on bowiem jakimś zespołem ludzi, którzy z własnej inicjatywy zbierają się celem wykonania wspólnie jakiegoś zadania, lecz darem zstępującym z góry od Ojca światłości. Nie należy też Kościoła partykularnego uważać za czysto administracyjną część ludu Bożego, ponieważ on na swój sposób zawiera i objawia naturę Kościoła powszechnego, który narodził się z boku ukrzyżowanego Chrystusa, nieustannie karmi się Eucharystią i dzięki niej wzrasta, złączony z Chrystusem jako matka wie-
rzących; jest „na swoim miejscu nowym ludem powołanym przez Boga mocą i działaniem Ducha Świętego oraz wielką siłą przekonania”⁴.

3. Nie ma więc prawowitego zgromadzenia wiernych ani wspólnoty ołtarza bez biskupa i jego świętej posługi⁵. To zaś zgromadzenie Kościoła partykularnego obejmuje i ożywia poszczególne grupy wiernych, na czele których biskup stawia swoich

¹ Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 11; por. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 23.

² Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 26.

³ Św. Ignacy Antiocheński, *Do Smyrńczyków*, 8, 2, wyd. Funk I, s. 283.

⁴ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 26.

⁵ Por. tamże, nr 26.

prezbiterów, aby jego powagą uświęcali powierzona im część Pańskiej owczarni i nią kierowali⁶.

4. Podobnie jak Kościół powszechny uobecnia się i objawia w Kościele partykularnym⁷, również Kościoły partykularne przynoszą innym częściom i całemu Kościołowi właściwe sobie dary, „tak iż całość i poszczególne części wzrastają na skutek owej wzajemnej łączności wszystkich oraz dążenia do pełni w jedności”⁸.

II. BISKUP JAKO FUNDAMENT I ZNAK KOMUNII W KOŚCIELE PARTYKULARNYM

5. Kościołem partykularnym kieruje biskup jako zastępca i wysłannik Chrystusa; naznaczony pełnią sakramentu święceń, pozostaje on w komunii z Biskupem Rzymskim i pod jego władzą⁹.

Biskupi bowiem „postawieni przez Ducha Świętego, jako pasterze dusz sami zajmują miejsce Apostołów ... Chrystus bowiem dał Apostołom oraz ich następcom nakaz i władzę, by nauczali wszystkie narody, uświęcali ludzi w prawdzie oraz obejmowali ich troską pasterską. Z tej racji biskupi stali się przez Ducha Świętego, który został im dany, prawdziwymi i autentycznymi nauczycielami wiary, kapłanami i pasterzami”¹⁰.

6. Przez przepowiadanie Ewangelii biskup mocą Ducha Świętego wzywa ludzi do wiary albo ich w żywej wierze umacnia oraz głosi im całe misterium Chrystusa¹¹.

7. Przez sakramenty, których zgodną z prawem i owocną celebracją kieruje na mocy swej władzy, biskup uświęca wierzących. On sam zarządza udzielaniem chrztu, poprzez który ludzie dostępują udziału w królewskim kapłaństwie Chrystusa. Jest on naturalnym szafarzem bierzmowania i sakramentu święceń oraz zarządcą dyscypliny pokutnej. On kieruje każdym prawowitym sprawowaniem Eucharystii, dzięki której Kościół nieustannie żyje i wzrasta. Troskliwie zachęca i poucza swój lud, aby wiernie i z uszanowaniem brał właściwy sobie udział w liturgii, a zwłaszcza w ofierze Mszy świętej¹².

8. W osobie biskupa, któremu towarzyszą prezbiterzy, jest obecny wśród wiernych Pan Jezus Chrystus, Najwyższy Kapłan. Zasiadając bowiem po prawicy Ojca, nie opuszcza zgromadzenia swoich biskupów, którzy wybrani do tego, aby paśli Pańską owczarnię, są sługami Chrystusa i szafarzami Bożych tajemnic (1 Kor 4, 1)¹³. Dlatego

⁶ Por. tamże, nry 26, 28; Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, nr 41.

⁷ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 23.

⁸ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 13.

⁹ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nry 26, 27; Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 3.

¹⁰ Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 2.

¹¹ Por. tamże, nr 12.

¹² Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 26; Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 15.

¹³ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 21.

„biskupa należy uważać za arcykapłana jego owczarni. Od niego bowiem ponieważ wywodzi się i zależy chrześcijańskie życie jego wiernych”¹⁴.

9. Biskup jest bowiem „zarządcą łaski najwyższego kapłaństwa”¹⁵ i od niego w wykonywaniu swej władzy zależą zarówno prezbiterzy, którzy jako użyteczni współpracownicy biskupiego stanu zostali wyświęceni na prawdziwych kapłanów Nowego Testamentu, jak też diakoni, wyświęceni do posługiwania ludowi Bożemu w komunii z biskupem i jego prezbiterium. Tak więc biskup jest głównym szafarzem Bożych tajemnic, a także kierownikiem, krzewicielem i stróżem całego życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele¹⁶. Jemu bowiem „powierzono zadanie oddawania majestatu Bożemu kultu religii chrześcijańskiej i kierowanie tym kultem zgodnie z przykazaniami Pana i prawami Kościoła, określonymi bardziej szczegółowo dla diecezji według jego własnego osądu”¹⁷.

10. Biskup powierzonym sobie Kościołem partykularnym kieruje przez decyzje, rady, przykład, a także na mocy swej powagi i świętej władzy otrzymanej przez święcenia biskupie¹⁸, używanej do budowania swej owczarni w prawdzie i świętości. „Wierni zaś powinni pozostawać w łączności z biskupem, jak Kościół z Chrystusem, a Jezus Chrystus z Ojcem, żeby wszystko było zgodne dzięki jedności i żeby tym pełniej służyło chwale Bożej (por. 2 Kor 4, 15)”¹⁹.

III. ZNACZENIE LITURGII BISKUPIEJ

11. Urząd posługi biskupa jako nauczyciela, uświęciciela i pasterza swojego Kościoła szczególnie jaśnieje w sprawowaniu liturgii z udziałem ludu.

„Dlatego wszyscy powinni wysoko cenić liturgiczne życie diecezji skupione wokół biskupa, zwłaszcza w kościele katedralnym. Powinni być przeświadczeni, że szczególne ujawnienie się Kościoła dokonuje się w pełnym i czynnym uczestnictwie całego świętego Ludu Bożego w tej samej celebracji liturgicznej, a zwłaszcza w tej samej Eucharystii, w jednej modlitwie, przy jednym ołtarzu, pod przewodnictwem biskupa otoczonego prezbiterami i osobami posługującymi”²⁰.

12. Święte celebracje, którym przewodniczy biskup, ujawniają misterium Kościoła, któremu Chrystus towarzyszy swoją obecnością; nie są przeto zwykłą okazałością obrzędów.

Trzeba ponadto, aby celebracje te były przykładem dla całej diecezji i odznaczały się czynnym uczestnictwem ludu. Dlatego wspólnota zgromadzona winna w nich brać

¹⁴ Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, nr 41.

¹⁵ Modlitwa święceń biskupa w obrządku bizantyjskim *Euchologion to mega*, Rzym 1873; Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 26.

¹⁶ Por. Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 15.

¹⁷ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 26.

¹⁸ Por. tamże, nr 21; Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 3.

¹⁹ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 27.

²⁰ Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, nr 41.

udział przez śpiew, dialog, pełne czci milczenie, skupienie wewnętrzne i przyjmowanie sakramentalnej Komunii.

13. To pełne ujawnienie się partykularnego Kościoła z udziałem ludu przybyłego z różnych części diecezji oraz w miarę możliwości prezbiterów, winno się dokonywać w ustalonych okresach i w najważniejszych dniach roku liturgicznego. Aby zaś wierni i prezbiterzy łatwiej mogli zewsząd przybyć, zgromadzenie należy niekiedy wyznaczyć w różnych regionach diecezji.

14. Należy zabiegać o to, aby wierni biorący udział w tych zgromadzeniach, ogarniali miłością Kościół powszechny oraz byli zachęceni do coraz gorliwszej służby Ewangelii i ludziom.

IV. PEŁNIONY PRZEZ BISKUPA URZĄD PRZEPOWIADANIA

15. Wśród głównych obowiązków biskupa szczególne miejsce zajmuje głoszenie Ewangelii. Biskup jest bowiem zwiastunem wiary, który przyprowadza do Chrystusa nowych uczniów. Jest prawomocnym, czyli upoważnionym przez Chrystusa nauczycielem, dzięki światłu Ducha Świętego wyjaśniającym i głoszącym ludowi wiarę, jaką ma on wyznawać i stosować w życiu. Ze skarbca Objawienia wydobywa on prawdy nowe i stare oraz przyczynia się do tego, iż przynosi ono owoce. Czujnie oddala błędy, które zagrażają owczarni²¹.

Ten urząd posługi pełni biskup także w świętej liturgii, gdy wygłasza homilię we Mszy, w celebracjach słowa Bożego i zależnie od okoliczności, w Jutrzni i Nieszporach, a także wtedy, gdy przeprowadza katechezę oraz podaje zachęty i wyjaśnienia w czasie sprawowania sakramentów i sakramentaliów.

16. „Jako przepowiadanie przedziwnych dzieł Bożych w historii zbawienia, czyli w misterium Chrystusa, która zawsze jest w nas obecna i działa, zwłaszcza w obrzędach liturgicznych, winno ono czerpać treść przede wszystkim ze źródeł Pisma świętego i liturgii”²².

17. Skoro przepowiadanie jest obowiązkiem właściwym biskupowi, zaś inni wyświęceni szafarze pełnią ten obowiązek tylko w jego imieniu, dlatego kiedy biskup przewodniczy sprawowaniu liturgii, sam powinien wygłaszać homilię. Biskup przepowiadający zasiada na katedrze, mając nałożoną mitrę i trzymając pastorał, chyba że uzna za słuszne, aby to czynić inaczej.

(Tum. ks. Stanisław Czerwik)

²¹ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 25.

²² Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, nr 35.